

МЕРКАВЕ У ЛИБАЛУ

ОМЕКШАНА ГВОЗДЕНА ПЕСНИЦА

Због пропуста у обавештајном раду и погрешног тактичког коришћења тенкова, упад израелских снага у Либан, како оцењују војни аналитичари, био је непромишљен. Таква операција захтева сложене и обимне планове и припреме. Војно руководство Израела потценило је противника. Герилци Хезболаха су се за ратна дејства против Израелских одбрамбених снага (IDF) припремали скоро шест година. Уз бројне губитке, извојевали су стратешку победу. То је повећало њихов углед у арапском свету.

Меркава је назив тенка израелске производње, који има четири генерације. Произведен је после трећег арапско-израелског рата 1967. године, пошто је Француска увела ембарго Израелу на наоружање и војну опрему. Због притиска арапских земаља, британска влада прекинула је 1969. године сарадњу са Израелом на развоју тенка *Chieftain* – *Поглавица*. Био је то повод да Израелци уведу у наоружање сопствени тенк.

ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ

Израелски генерал Тал формирао је 1970. године пројектни тим за испитивање основних особина новог тенка – топа, оклопа и покретљивости. Како Израел има мали број становника, не може да дозволи велике губитке високо оспособљених тенковских посада. Стручњаци су зато одлучили да посебну пажњу посвете оклопној заштити. Тенк је добио назив *меркава*, што на хебрејском значи *борна кола*. Борбено средство осмишљено је тако да посади обезбеђује поуздану заштиту – погонска група смештена је у предњи део чиме је увећана фронтална маса, а врата се налазе на задњој страни тенка. На тај начин омогућена је брза евакуација посаде из онемоћеног возила и превоз војника пешадије.

Први тип *меркаве* уведен је у наоружање априла 1979. године. Имао је дизел мотор од 900 коњских снага и тежину од 63 тоне. Како је однос снаге мотора и тежине тенка износио 14 коњских снага по тони, *меркава* није био довољно покретљив. Наоружан је топом Л7 калибра 105 милиметара и бојним комплетом од 50 граната. Са топом је спрегнут митраљез 7,62 милиметара. Још два митраљеза су постављена на врх куполе, што карактерише већину израелских тенкова.

Тај модел тенка употребљен је приликом инвазије Либана 1982. године. Том приликом уочени су проблеми у кочионом механизму *меркаве*. Зато је 1983. усвојен други тип тенка. Техничким побољшањима олакшано је коришћење борбеног средства у урбаним срединама.

нама, а додатно је наоружан и минобачачем калибра 60 милиметара, који је постављен у тенк. Тежина тенка није умањила његову ефикасност на каменитом терену у северном Израелу, јужном Либану и на Голанској висоравни.

Следећи тип тенка усвојен је у наоружање израелске војске 1990. године. Имао је мотор од 1.200 коњских снага, нови трансмисиони механизам и топ са глатком цеви калибра 120 милиметара.

Модел меркава 3Б развијен је 1995. године. У односу на претходну генерацију, тенк је имао ефикаснији систем за управљање ватром – СУВ и бољу АБХ заштиту. На њега је, такође, уграђен и клима-уређај. Најзначајнију новину представљао је модуларни оклоп, назван *Касаг*, који се састојао од плоча уклопљених на решетке. Приликом оштећења или пробоја плоче су се могле заменити новим.

Најновија, четврта генерација меркава усвојена је у наоружање 2004. године. Годишње се произведе од 50 до 70 тенкова. Тежина тенка износи 65 тона. Његов мотор, од 1.500 коњских снага, обезбеђује већу покретљивост, јер је однос снаге мотора и тежине тенка 23 коњске снаге по тони. Меркава 4 прилагођена је за борбу у урбаној средини и спада у најбоље тенкове на свету. Побољшани модуларни оклоп штити и чело возила и бокове, али и горње површине тенка.

Све компоненте тенка су тако пројектоване да у случају пробоја оклопа посади меркаве пружају додатну заштиту. Усавршени СУВ омогућава гађање противтенковских хеликоптера. Са топом је спрегут тешки митраљез калибра 12,7 милиметара. Систем видео-камера обезбеђује возачу видљивост у кругу од 360 степени око тенка. Систем за управљање борбеним дејствима, који користи дигиталне податке добијене од других тенкова, беспилотних летелица или претпостављене команде, олакшава планирање, навигацију и меморисање података, те их преноси осталим јединицама.

Отмица два израелска војника – Едада Регева и Јехуда Голдвасера – коју је 12. јула 2006. извео Хезболах на територији Израела, била је повод за други либански рат. После отмице на снагу је ступила директива Ханибал којом је прецизиран поступак у случају отмице неког припадника Израелских одбрамбених снага (Israeli defence forces – IDF). По наређењу потпуковника Моти Баса-

ПОДВАРИЈАНТЕ

Подваријанта тенка је меркава 3 LC – Low Intensity Conflict, опремљена за урбани рат. Тенк је додатно заштићен од РПГ пројектила, а метална мрежа штити оптичке уређаје и вентилаторе. Вертикалне шипке, на угловима тенка, и видео-камера, на задњем делу, олакшавају маневар на градским улицама. Санитетска верзија има носила и медицинску опрему. Произведено је и возило за извлачење тенкова *pamer – тигар*, али и тешки оклопни транспортер *пегера – тигрица*.

Противтенковски лансер корнет

јуна, команданта 82. батаљона 7. оклопне бригаде, у потери за отмицарима капетан Елад, командир чете А, прешао је са меркавом 2 границу Либана. То је био први улазак израелских возила на територију Либана после повлачења 2000. године. Тенк је, међутим, са свим члановима посаде, већ после педесетак метара страдао у експлозији укопане мине од 300 килограма. Тај догађај, али и сви наредни током 34 дана рата,

који је окончан тек под окриљем УН, шокирали су и израелску војску и тамошњу јавност. У току сукоба погођено је 50 меркава, погинуло је 30 чланова тенковских посада, а рањено је око сто војника и два команданта батаљона. Иако се очекивало да, због великог борбеног искуства, Израелци у рату са герилцима Хезболаха однесу победу, то се није догодило.

ПРИПРЕМЕ ХЕЗБОЛАХА

Знајући да је наредни сукоб са Израелом само питање времена, борци Хезболаха искористили су шестогодишњи период после повлачења IDF из Либана и изградили сложен фортификацијски систем ровова, тунела и бункера у јужном делу земље. Поједини бункери налазили су се само неколико стотина метара од израелске границе.

Користећи савремене техничке капацитете, које су највероватније добили од Ирана, тимови радиста Хезболаха, са добрим знањем хебрејског, свакодневно су пратили и прислушкивали радио-везе IDF. Још пре почетка сукоба, десетине преводилаца из јужног дела Бејрута пресретале су информације и радио-поруке, али и разговоре мобилним телефонима, садржаје емисија израелских медија и прослеђивале их вишој команди. На тај начин Хезболах је прикупио значајне податке о правцима напредовања израелске војске, линијама снабдевања и претрпљеним губицима. Као и остале модерне армије света, IDF је обезбеђивао радио-везе честим променама фреквенција, користећи уз то и америчке апарате за шифровање.

Иако команданти Хезболаха нису могли да прате и дешифрирују све поруке, ипак су остварили врло значајан продор на обавештај-

ном пољу, што превазилази процене израелских обавештајних служби. У једном од заузетих бункера у јужном Либану, Израелци су запленили опрему за радио-прислушкивање и ометање, детаљне мапе северног Израела, правце кретања граничних патрола и бројеве мобилних телефона израелских команданата. Како оцењују војни аналитичари, податке није прикупио само Хезболах већ и Арапи који живе у Израелу, а које је регрутовала посебна јединица Хезболаха. Они су пратили израелске патроле, фотографисали војне објекте и обезбедили потребне мапе. Тако је било олакшано дејство ракетама по циљевима у Израелу.

Уз помоћ Сирије и Ирана снаге Хезболаха обогатиле су борбени арсенал савременим вођеним ПТ ракетама – руским *метис* и *корнет*, француским *милан* и америчким *тов*. Уз РПГ-29 *вампи*р, са тандем бојном главом, која пробија реактивни оклоп, добро увежбани тимови Хезболаха, у којима је деловало четири до шест бораца, збуњивали су израелске војнике брзим премештањем на унапред предвиђене положаје, на којима су имали већ припремљене ПТ ракете. Заузимају су висове, а ватру отварају са блиског одстојања.

■ РАТНА ИСКУСТВА

Борци Хезболаха су добро знали слабе тачке израелских тенкова. У недостатку артиљерије, користили су ПТ ракете за ватрену подршку јединицама. Шестог августа погодили су кућу у селу Бинт Џебаил и убили четири припадника елитне израелске извиђачке јединице *Егоз*. На другом месту су 9. августа срушили цело крило једне зграде, у којој је тада погинуло девет израелских војника.

Анализе израелских стручњака говоре да суштина проблема, односно борбених пораза војске, не лежи у тенковима и њиховим могућностима. Они пре свега помињу финансијска и буџетска ограничења, због којих су јединице имале мањак граната за минобачаче 60 милиметара. Многи тенкови нису били опремљени ни генераторима димне завесе, неопходним за скривање *меркава* од погледа нишанија ПТ ракета. Током битке за Салуки, на пример, 24 *меркаве* из 401. бригаде нашле су се у долини под жестокиим ударима ПТ ракета, а да при томе ниједном нису развиле димне завесе.

Посаде *меркаве* 4 нису биле добро оспособљене. У ранијим борбеним сукобима са Хезболахом тенкисти су се често ангажовали у пешадијским јединицама, на стражарским дужностима у појасу Газе

ГУБИЦИ

Арапски извори наводе да је у сукобима уништено стотинак *меркава*, док Израел тврди да је у борбама, од 400 тенкова, оштећено 52, а уништено пет. Противтенковским ракетама оштећено је 50 *меркава*, од чега је 18 четврте генерације, а два тенка страдала су од мина. Уништена су два тенка другог типа, једна *меркава* треће и две четврте генерације. Током последња два дана рата погођено је 14 тенкова. Код 44 одсто тенкова у борбама је пробијен оклоп, што је мање за три одсто у односу на први либански рат. Свесни опасности од мина, Израелци су 23. јула у импровизованој радионици северно од Авимима, на доње старне *меркаве* монтирали додатне оклопне плоче.

и западној обали реке Јордан. Зато нису имали довољно времена да детаљно изуче могућности својих тенкова. Према речима појединих официра *IDF*, *меркаве* су коришћене неодговорно и немарно. Уочене су и мањкавости приликом руковођења и командовања борбеним саставима Израела. Често су наређења претпостављене командоме била нејасна или су се више пута мењала. Уместо да максимално искористе покретљивост, тенкови су махом дејствовали као статичне ватрене тачке.

■ ПРОМЕНА ТАКТИКЕ

Како оцењују војни аналитичари, у евентуалним будућим сукобима Израела са борцима Хезболаха, неопходно је променити тактику употребу тенкова и опремити их системима активне заштите од ПТ ракета, као што су *Iron Fist* – *гвоздена песница* и *Trophy* – *трофеј*. Систем око тенка формира заштитну зону у облику полулопте, прати могуће претње и према потреби лансира пројектил који пресреће ПТ ракете. Опремање око 200 *меркава* таквим системом коштало би најмање сто милиона долара.

Уз пропусе у обавештајном раду и тактичкој употреби тенкова, стручњаци оцењују да је упад израелских снага у Либан био исхитрен. Таква операција захтева сложене и обимне планове и припреме. Израелско војно руководство је очито потценило противника, не схватајући да Хезболах јесте герилска организација, али да има способности регуларне војске. Тако је *IDF* ушао у замку коју је Хезболах припремао шест година. Мада је Хезболах претрпео далеко веће губитке од *IDF* (према израелским анализама убијено је од 500 до 700 бораца), он је извојевао стратешку победу и из сукоба са израелском војском изашао непоразан. ■

Др Александар МУТАВЦИЋ